

Тема запиту: Критерії воз'єднання сімей біженців: європейська практика, зокрема практика Норвегії

1. УВКБ ООН, *Воз'єднання сімей біженців. Коментар УВКБ ООН на «Зелену книгу» Європейської комісії щодо права громадян третіх країн, що проживають в ЄС, на воз'єднання сім'ї (Директива 2003/86/ЕС)*, лютий 2012 р., за посиланням: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f55e1cf2.html> - С. 7-8. (переклад з англійської)

2. *Визначення поняття «члени сім'ї»*

Хоча не існує єдиного, загальноприйнятого визначення утворення, що становить сім'ю, УВКБ ООН заохочує враховувати культурні особливості і підкреслює, що втеча з країни походження може вести до розлуки і втрати контактів з родичами, які перебувають у тісній залежності одне від одного. Відповідно, УВКБ ООН закликає Країни запровадити більш широке визначення, поза рамками традиційної «нуклеарної сім'ї», зокрема з метою воз'єднання сім'ї. У висновку Виконавчого комітету УВКБ ООН № 24 з цього приводу зазначено: «Ми сподіваємося, що країни притулку застосовуватимуть ліберальні критерії для визначення членів сім'ї, яких можна прийняти, з метою сприяння повноцінному воз'єднанню сім'ї».

УВКБ ООН вважає, що нуклеарна сім'я зазвичай складається із подружжя, а також їхніх неповнолітніх або залежних від них, неодружених дітей та неповнолітніх братів чи сестер. У цю категорію входять також усиновлені діти, незалежно від того, чи вони були усиновлені офіційно чи згідно зі звичаєм...

Попри існуюче поняття нуклеарної сім'ї, УВКБ ООН наголошує, що елемент залежності членів сім'ї – фізичної чи фінансової, а також психологічної чи емоційної – має бути належним чином взятий до уваги при ухваленні остаточного рішення:

«Залежність зазвичай зникає, коли особа стає повнолітньою у 18 років, але триває, якщо особа (старша 18 років) залишається з родиною і має економічну, соціальну та емоційну прив'язаність. Залежність необхідно визнати, якщо особа є неповносправною чи нездатною підтримувати себе, чи то остійно чи тривалий період часу. Інші члени сім'ї також можуть бути залежними, зокрема дідусі і бабусі, неодружені/самотні брати, сестри, тітки, дядьки, двоюрідні, племінниці і племінники, онуки; так само як особи, які не є біологічно пов'язаними, але про яких піклується певна родина».

Залежні члени сім'ї

Таким чином, УВКБ ООН вітає ухвалення статті 4(2) Директиви з питань воз'єднання сім'ї, що уможливорює воз'єднання з батьками дорослого заявника чи його/її дружини (чоловіка) і з дорослими неодруженими дітьми, якщо вони залежні. Особливе значення має також стаття 10(2), в якій береться до уваги особливість ситуації сімей біженців, яким необхідно дозволити воз'єднання з іншими залежними членами сім'ї. Однак УВКБ ООН занепокоєне, що багато країн-членів ЄС не надають біженцям можливість воз'єднатися з залежними членами сім'ї на практиці, тому закликає усі країни-члени застосовувати варіант, передбачений ст. 4(2) і ст. 10(2). УВКБ ООН також занепокоєне тим, що країни-члени ЄС, які надають біженцям можливість воз'єднатися з іншими залежними членами

сім'ї, застосовують дуже суворе тлумачення і вимагають існування дуже високого рівня залежності. Існують суттєві відмінності у практиці різних країн-членів щодо оцінки залежності, тому УВКБ ООН рекомендує затвердити рекомендації щодо концепції залежності, узгоджені з рекомендаціями УВКБ ООН.

2. Європейська комісія, «Зелена книга» Європейської комісії щодо права громадян третіх країн, що проживають в ЄС, на воз'єднання сім'ї (Директива 2003/86/ЄС), 15 листопада 2011 р., за посиланням:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0735:FIN:EN:PDF>

(переклад з англійської)

1.2. Члени сім'ї, що мають право на воз'єднання

1.2.1. Обов'язкова вимога - приналежність до нуклеарної сім'ї

На даний час згідно зі ст. 4(1) Директиви країни-члени ЄС повинні (якщо виконано інші умови, зазначені у Директиві) дозволяти в'їзд і проживання членів «нуклеарної» чи «найближчої» родини, що означає дружину чи чоловіка спонсора і **неповнолітніх** дітей спонсора чи його дружини (чоловіка). Однак, навіть у цій категорії Директива вводить певні обмеження.

3. Норвезький департамент з питань імміграції, *Щорічний звіт за 2011 р.: Відмінності у практиці надання дозволів на імміграцію на підставі родинних зв'язків*, 18.04.2012,

<http://www.udi.no/Norwegian-Directorate-of-Immigration/Annual-Report-2011/Work-and-residence/Who-came-to-be-with-their-families-in-Norway/> (переклад з англійської)

У 2011 р. 73% заявників на воз'єднання сім'ї отримали дозвіл на проживання, щоб жити разом із членами сім'ї у Норвегії. Однак існували суттєві відмінності між країнами з огляду на кількість позитивних рішень.

Відмінності між країнами

Дев'ять із десяти заявників з Північної та Південної Америки отримали позитивне рішення щодо імміграції на підставі родинних зв'язків. Натомість порівняно багато заяв від осіб з Африки, Близького Сходу і Південної і Центральної Азії було відхилено. Найвищий відсоток відмов за заявами був за заявами з країн Східної Африки: в середньому, лише 55% заявників зі Східної Африки отримали дозвіл на імміграцію на підставі родинних зв'язків.

Дані по окремим країнам і регіонам

Північна Африка:

- Член сім'ї у Норвегії зазвичай мав норвезьке походження.
- Більшість заявників були жінками, хоча в цілому відсоток заявників-чоловіків був вищий порівняно з заявами про воз'єднання сім'ї.
- Найбільше заяв від громадян Марокко надійшло.

Східна Африка:

- Член сім'ї у Норвегії нерідко був біженцем.
- Майже 60% заявників були дітьми, батьки яких проживають у Норвегії.

- Відсоток позитивних рішень по заявам від дітей був вищим ніж у випадках, коли заявник був дорослим.
- Найбільше заяв надійшло від громадян Еритреї, Ефіопії та Сомалі.

[...]

Чому відсоток відмов за заявами про воз'єднення сім'ї для деяких країн вищий?

Норвезькі органи влади вважають, що важливо, аби люди, які хочуть, щоб один чи більше членів сім'ї переїхали до Норвегії, були в змозі їх забезпечувати. Найпоширенішою причиною відмов по заявам про імміграцію на підставі родинних зв'язків у 2011 р. була невідповідність вимозі про наявність певного рівня заробітку. Вимоги наявності заробітку стали жорсткішими після набуття чинності нового Акту про імміграцію у 2010 р. Це частково пояснює, чому відмови за заявами у 2010 р. зросли на 6% порівняно з попереднім роком. У 2011 р. майже всі заяви розглядали згідно з новим Актом і відмови за заявами зросли ще на дві позначки, сягнувши 30%.

Окрім цього, деякі проблемні моменти і підстави для відмов були більш поширенні у випадку громадян деяких країн. Ці причини для відмови нерідко поєднувалися із нездатністю заявника продемонструвати наявність достатніх фінансових ресурсів.

- Вимога чотирирічного терміну роботи чи навчання

Шукачі притулку і біженці, а також люди, що прибули до Норвегії як родичі-іммігранти й утворили сім'ї після прибуття до країни, повинні пропрацювати або провчитися щонайменше чотири роки, щоб їхнім родинам було надане позитивне рішення про імміграцію на підставі родинних зв'язків. Ця вимога більшою мірою впливає на людей із країн, з яких прибуло або продовжує прибувати багато шукачів притулку.

- Документи, що засвідчують особу

Для багатьох заявників із Африки і частин Азії неможливо отримати документи, що засвідчують особу, чи інші документи, які могли б довести родинні стосунки. Документи, які ми отримуємо з певних країн, також нерідко виявляються фальшивими. Тому по заявам з цих країн було більше відмов через сумніви щодо ідентичності людей або через те, що було мало ймовірно, що люди були дійсно пов'язані родинними зв'язками, як вони стверджували.

- Шлюб з розрахунку

Чимало людей у багатьох країнах з високим рівнем відмов мали сильне бажання емігрувати, і дехто вдавався до країних заходів, щоб оселитися на Заході. Деякі з тих, що звернулися за дозволом на проживання з чоловіком (дружиною) не мали з ними реальних стосунків, а просто одружилися, щоб отримати дозвіл на проживання у Норвегії. У 2011 р. ми відмовили за 120 заявами на цій підставі. Сомалі, Марокко і Туреччина були країнами з найвищим рівнем відмов через шлюб за розрахунком.

- Суворіші вимоги щодо прийомних дітей, братів і сестер і дітей віком старше 18 років

Багато заяв було подано прийомними дітьми та братами і сестрами віком старше 18 років, особливо з країн Східної Африки. Для того, щоб отримати дозвіл на проживання, необхідно задовольнити багато вимог, тому більшість цих заяв було відхилено. Деякі заявники з цього регіону були особи віком старше 18 років, чії батьки проживають у Норвегії, проте існуючі правові норми дають дуже мало можливостей для надання дозволу на проживання таким особам.

*Підготовано Регіональним представництвом УВКБ ООН в Україні
02.04.2013*